

Tóth Bálint¹

A jogi oktatásból szemezgetve

*„Az egyetlen állandó a változás maga.”
Hérakleitosz*

1. Bevezetés

A magyar jogi oktatás tradíciójára büszkék lehetünk, hiszen több százéves magyar jogi egyetemek állítanak fel méltó emléket a magyar jogászok számára, és ezen egyetemek által kinevelt híres magyar jogászok, jogtudósok, tanárok mutatnak követendő példát a most tanulmányaikat folytató joghallgatóknak.

Én, mint a magyar jogi egyetemekre büszke joghallgatóként írom ezt a tanulmányom. Fontosnak tartom, hogy a magyar jogi oktatás múltjának megfelelően fejlődhessen a jövőben is. Hisz a magyar jogi oktatás is sokszor változott, a folyamatos fejlődésnek köszönhetően. Ahogy Hérakleitosz is megmondta, az egyetlen állandó dolog a változás. Ez alól semmi sem kivétel.

Dolgozatom három részből épül föl. Az első részben a magyar jogi oktatás történetét ismertetem, bizonyos helyeken összehasonlítva a jelenlegi jogi oktatással. A második részben egy empirikus kutatás kapcsán a vizsgáztatási módszereket veszem górcső alá. A harmadik rész már nem kapcsolódik szervesen a jogi oktatáshoz, de úgy gondolom, hogy ma egy mindenképpen meghatározó probléma, így az átsorolás kérdéskörével zárom a házidolgozatom. Dolgozatom célja, az olvasóval érdekes tényeket, meglátásokat közölni, illetve a felvetett problémák megoldására bizonyos kiindulópontot adjon.

2. Történeti előkép

A következőkben igyekszem a magyar jogi oktatás történeti aspektusait röviden összefoglalni és az érdekes tényekre fókuszálni, olykor összehasonlítani a mai helyzettel. Mivel a jogi oktatást körülölelő vitákban sokszor utalnak a jogi oktatás történeti fejlődésére és hagyományaira, így fontos ezt a témát is körül járni.

A magyar jogi képzés kezdetéhez egészen 1667-ig² kell visszamenni az időben. 355 évvel ezelőtt alakult meg az első magyar jogi kar azon az egyetemen, amelyet Pázmány Péter alapított meg Nagyszombaton. Érdekesség, hogy a jogi kart alapító okirat 2 éves jogi képzést ír elő.³ Ez arra is visszavezethető, hogy a képzés a gyakorlatban kevésbé hasznosítható elméleti ismereteket adott át (kezdetben csak egyházjogot és római jogot), és a bírói vagy ügyvédi működéshez nem is kellett egyetemi jogi végzettség.⁴ Magyarországon a képzés először 1855-ben bővül 8 félévesre.⁵

A jogi képzés rövideje miatt a mai gyakorlattól teljesen eltérően a hatályos jogi tudást és a joggyakorlat fortélyait a hallgatók az az egyetem elvégzése után a jogász munkában tanulták meg. Hasonlít ez a képzési forma a mai angol jogász képzésre, hiszen ott sincs akkora hangsúly

¹ Joghallgató, SZTE Állam- és Jogtudományi Kar.

² A nagyszombati egyetem megalapítását tartotta élete főművének Pázmány Péter. Múlt Kor Történelmi Magazin. MTI. 2021. november 13.

<https://mult-kor.hu/a-nagyszombati-egyetem-megalapitasat-tartotta-elete-fomuvenek-pazmany-peter-20211113>

³ MEZEY BARNA: Nagyszombattól Budapestig. Az Eötvös Lóránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kara (1667–2002). In: Takács Péter (szerk.): A jogászképzés múltja, jelene és jövője. Ünnepi tanulmányok, konferencia-előadások, kerekasztal-beszélgetések. ELTE ÁJK. Budapest, 2003. 155. p.

⁴ MEZEY BARNA: *Egyetemek és jogakadémiák. A jogi oktatás kezdetei és fejlődésének tendenciái Magyarországon.* Győri Tanulmányok. Győr, 1998/20. 10. p.

⁵ Nagy Zsolt: *A jogászképzés fejlődése és aktuális kérdései.* Pólay Elemér Alapítvány. Szeged, 2007. 57. p.

az egyetemi képzésen, mint jelenleg Magyarországon. A hangsúly az egyetemen kívüli barrister, illetve solicitor képzőhelyeken van.⁶

Mai szemmel kicsit szokatlannak tűnik az a tény, hogy Magyarországon egykoron nem feltétlenül csak az egyetem falai között válhatott valaki jogásszá. Az oktatás az egyházi keretei között működött. A katolikus egyetemekkel szemben, az ellenreformációra adott reakcióként jelent meg az egyetemen kívüli jogi oktatás, amikor protestáns gimnáziumok a filozófia mellett jogot oktattak a gimnáziumokban.⁷

A jogi egyetemeken kívül a jogi oktatásnak fontos szereplői még a protestáns jogakadémiák. A jogakadémiák szerepe egyáltalán nem lebecsülendő a jogi egyetemekhez képest. 1786-tól nem csak jogi egyetemi végzettséggel, hanem jogakadémiai végzettséggel is le lehetett tenni ügyvédi vizsgát.⁸ A jogakadémiák a 19. században virágkorukat élték, egészen 1874-ig, amikor bevezették, hogy csak jogi egyetemi végzettség után lehet ügyvédi vizsgát tenni.⁹ Innentől kezdve a jogakadémiák fénykora leáldozott, végül az utolsó jogakadémiákat 1949-ben szüntették meg.¹⁰ Csak két példát említenék a magyar történelemből, akik úgy váltak jogásszá, hogy nem jártak egyetemre: Kossuth Lajos úgy vált ügyvéddé, hogy nem járt egyetemre, jogi tudását a sárospataki református kollégiumból, majd joggyakornoskodásból szerezte.¹¹ Deák Ferenc miután a győri jogakadémiát elvégezte¹², ügyvéd, táblabíró és igazságügy-miniszter is lett.

Természetes tulajdonsága a központi államhatalomnak, hogy mindig próbálja feszegetni a határait. Kijelenthető, hogy a társadalom értelmiségi rétege az egyetemekre épül(t), mert az egyetemek nevelték és nevelik ki most is a társadalom értelmiségi rétegét. A jogi egyetemeknek különösen fontos politikai jelentősége volt és van ma is, ugyanis onnan sokan érkeztek és érkeznek a kormányzati szférába. Így a mindenkori állami vezető szerveknek az a céljuk, hogy egy hozzájuk lojális, alkalmas vezető réteget neveljenek ki, akik feltétlen engedelmisséggel tartoznak az államnak.

Ennek kapcsán érdemes megemlíteni, hogy már a felvilágosult abszolútizmus idején, Mária Terézia korában, kísérlet történt az egész tisztviselőképzés centralizálására, az állami irányítás növelésére.¹³ Az egyetem autonómiájába olyan szinten belenyúltak, hogy például az az előadásjegyzeteket, tananyagokat és a vizsgálati tételeket be kellett küldeni a Helytartótanácsnak.¹⁴ II. József korában az új Ratio Educationis 1786-tól részletesen előírta, hogy hány előadás lehet megtartani és hogy mikor lehet megtartani.¹⁵ Ezzel nyilvánvalóan rendkívül szűkítették az egyetem mozgásterét, annak érdekében, hogy az állami szféra számára

⁶ BADÓ ATTILA – BENCZE MÁTYÁS – BÓKA JÁNOS: 2. a „common law” világa. In: Badó Attila (szerk.): A jogrendszerek világa. Jogi alapismeretek. Pro Talentis Universitatis Alapítvány. Szeged, 2020. 79-80. p.

⁷ PETŐ ERNŐ: *Jogakadémiák a 20. században* [PhD-értekezés] Debreceni Egyetem. Debrecen, 2003. 11. p.

⁸ NAGY 2007, 53. p.

⁹ 1874. évi XXXIV. tc. az ügyvédi rendtartás tárgyában. Az 5. § vonatkozó rendelkezése szerint: „Az ügyvédi vizsgára a vizsgáló bizottság csak azt bocsáthatja, ki kimutatja: 1. hogy valamely belföldi egyetemen a jogtudorságot elnyerte.”

¹⁰ Az 1948. évi XXXIII. tc. („a nem állami iskolák fenntartásának az állam által való átvétele, az azokkal összefüggő vagyontárgyak állami tulajdonbavétele és személyzetének állami szolgálatba való átvétele tárgyában”) rendelte el a még működő jogakadémiák államosítását, majd a 4105/1949. sz. kormányrendelettel szűntek meg végleg az egyetemen kívüli jogászképzés intézményei.

¹¹ CSIFFÁRY GABRIELLA: *Magyar politikusok az iskolapadban*. Budapest, 2021. 60. p.

¹² KISS ZSUZSANNA: Zalai diákok a Győri Királyi Jogakadémián 1800-1848. In: Paksy Zoltán (szerk.): Zalai történeti tanulmányok – Zalai gyűjtemény 67. Zala Megyei Levéltár. Zalaegerszeg, 2009. 106. p.

[https://library.hungaricana.hu/hu/view/ZALM_zgy_67_TortTan2009/?query=SZO%3D\(de%C3%A1k%20ferenc\)&pg=107&layout=s](https://library.hungaricana.hu/hu/view/ZALM_zgy_67_TortTan2009/?query=SZO%3D(de%C3%A1k%20ferenc)&pg=107&layout=s)

¹³ PETŐ 2003, 13. p.

¹⁴ KÖRTVÉLYESI ZSOLT: A magyar jogászképzés 2015-ben – a jogi karok helyzete. In: Jakab András – Gajdushek György (szerk.): A magyar jogrendszer állapota. MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont. Budapest, 2016. 899. p. [HTTPS://JOG.TK.HU/UPLOADS/FILES/A_MAGYAR_JOGENDSZER_ALLAPOTA_2016.PDF](https://jog.tk.hu/uploads/files/a_magyar_jogrendszer_allapota_2016.pdf)

¹⁵ MEZEY 2003, 143. p.

a jogi karok használható munkaállományt neveljenek ki: „*Minthogy tehát a jogi tanfolyam épen ezeket a tudományokat karolja föl, könnyen kitűnik, hogy célja szükségképen abban rejlik, hogy a királynak és a hazának alkalmas tisztviselőket képezzen.*”¹⁶ Szerencsére vagy nem szerencsére, ma már ez nehezen valósulhatna meg.

Ebből is látszik, hogy az egyetem autonómiájának védelme a mindenkori állami akarattal szemben mindig is problematikus volt és lesz a jövőben is.

Ma magától értetődőnek tekintjük, hogy a magyar jogi oktatás alapvetően magyar nyelven szól, ám ez nem mindig volt így. A jogi képzés csak 1845/46-os tanévtől folyt magyarul, miután a jogász tanárok nagy nehezen, de elfogadták ezt a döntést (egyébként a tanári kar egy része nem is tudott magyarul).¹⁷ Érdekes, hogy ehhez képest a latin oktatás mennyire „kikapott” a jogi karokról. Jelenleg már csak egy féléves latin kurzusa¹⁸ van az elsőéves joghallgatóknak Szegeden, és őszintén szólva véleményem szerint, annak sincs túl sok értelme, mivel arra nem elég, hogy a diákok megtanuljanak latinul, de arra meg sok, hogy a latin jogi kifejezéseket sajátítsanak el, mert azokat amúgy is római jogból el kell sajátítaniuk. Személyes tapasztalatom és véleményem szerint az értelmét vesztette ez a kurzus. Úgy érzem, hogy az egyetem már csak a hagyomány miatt tartja meg ezt a kurzust, és az egyetemi évek elején minél hamarabb „le akarja tudni”. Ezzel az állítással sokan nem értenek egyet. Pl. ebben a kérdésben meginterjűvöltem Dr. Tóthné Prof. Dr. Fábrián Eszter Annát, aki szerint a latin a jogi oktatásnak elementáris része, és nagyon sajnálja, hogy ma már csak egy félévet szentelnek a latin oktatásnak. A Professzor Asszony véleménye és az én véleményem közötti különbség a generációs eltérésből fakad, amit ez a házidolgozat már nem tárgyal. A Professzor Asszony 1957-ben végzett az egyetemen. Mikor ő járt gimnáziumba, akkor a latin nyelvet olyan szinten oktatták, mint ma az angol. Az ő gondolkodása képviseli a jogi kar, konzervatívabb oktatóinak véleményét. Más jogi karok – az SZTE ÁJTK-hoz hasonlóan – az ELTE ÁJK¹⁹, a PTE ÁJK²⁰ is félévben maximalizálja a latin kurzust. Viszont a PPKE JÁK-on már 1 teljes évig²¹ tanulnak latinul, ami azzal magyarázható, hogy katolikus egyetem lévén nagyobb hangsúlyt fektetnek a kánoni jog oktatásába, amiben a latin megfelelő tudása elengedhetetlen. Hasonlóan a ME ÁJK-án²², a debreceni jogi karon²³ és a győri jogi karon²⁴ is két szemeszterben tanulnak latint.

Viszont régebben a latin nagyon fontos volt, ugyanis a tudományos és az egyházi életnek a latin volt a nyelve egész Európában, körülbelül olyan fontos szerepe volt, mint ma az angol nyelvnek. Ebből a szempontból furcsa módon azt a következtetést is levonhatnánk, hogy régebben a jogi oktatás előrehaladottabb volt nemzetközi szempontból, mivel egy magyar egyetemen végzett jogász más európai országban és gond nélkül megállta a helyét, mert minden latinul folyt. Természetesen ez egy elég kifacsart, sarkalatos és radikális állítás, de mindenesetre érdekes, hogy bizonyos szempontból igaz.

Természetesen tapasztalatom szerint, a szegedi egyetem és ennek jogi kara, rengeteg lehetőséget és segítséget biztosít az idegen nyelvek elsajátítása szempontjából, tehát aki akar az tud fejlődni e tekintetben.

¹⁶ FRIML ALADÁR: *Az 1777-iki Ratio Educationis*. Kath. Középiszkolai Tanáregyesület. Budapest, 1913. 182. p. <https://mek.oszk.hu/06500/06559/06559.pdf>

¹⁷ MEZEY 2003, 144. p.

¹⁸ SZTE ÁJTK mintatanterve: <http://www.juris.u-szeged.hu/download.php?docID=125827>

¹⁹ ELTE ÁJK mintanternv: https://www.ajk.elte.hu/dstore/document/1405/Jogasz_oszt_MA_nap_JN4_2017.pdf

²⁰ PTE ÁJK mintanternv: <https://ajk.pte.hu/sites/ajk.pte.hu/files/2020-07/jogasz-osztatlan-levelezo-mintatanternv-2020-2021-tanevtol.pdf>

²¹ PPKE JÁK mintanternv: [https://jak.ppke.hu/uploads/articles/12158/file/JO_J-JOG%20MINTAT.%202021_22-t%20C5%911%20kezd\(1\).pdf](https://jak.ppke.hu/uploads/articles/12158/file/JO_J-JOG%20MINTAT.%202021_22-t%20C5%911%20kezd(1).pdf)

²² ME mintanternv: https://jogikar.uni-miskolc.hu/jogasz_tematika

²³ DE ÁJK mintanternv: [Jogász_mintatantervek.pdf \(unideb.hu\)](https://www.unideb.hu/jogasz_mintatantervek.pdf)

²⁴ SZE ÁJTK mintanternv: https://sze.vortexcode.com/fuggoseg/2017-02-01/AJIN_JOG/AJIN_JOG/AJIN_JOG_4

Még meg kell említenem egy érdekességet itt a történeti részben. Van egy olyan örök dolog, ami nem változik: az előadások látogatottsága régebben sem volt általános. Mária Teréziának hála lehetséges volt vizsgázni anélkül, hogy valaki előadásokra járt vagy akárcsak beiratkozott volna.²⁵ Akik nem jártak be előadásokra, azok helyette azt csinálták, amit a mai joghallgatók is csinálnak: dolgoztak vagy szórakoztak.²⁶ Mezey Barna szerint Mária Terézia korában a hallgatók kb. egy harmada járt be órákra, a többi mulatozott vagy dolgozott egyetem mellett. Egy 2012-es felmérés szerint a jogi területen a hallgatók 51,3%-a dolgozik.²⁷ Tehát a hallgatók mentalitása ebből a szempontból nem sokat változott azóta. Ez a mentalitás, nevesítetten „az egyetem melletti dolgozás”, az alapja a levelező képzések indulásának. 1951-től létezik ez a képzési forma, mivel a kommunista rezsimnek érdekében állt, hogy dolgozók a munkából való kiszakítás nélkül tudjanak felsőfokú végzettséget szerezni. Nyilván azért, hogy párthoz hűséges kádereket tudjanak kiképezni, ez összefüggésben áll, a már fentebb említettekkel. Ennek az oktatási formának az alapja, az ELTE 1932-es állás foglalása: „*A jogtudományok, miként a szellemtudományok általában, kellő értelmi fejlettség és kitartás mellett megtanulhatók pusztán olvasmányok alapján is, s a tanár segítségét vagy más instruktor közreműködését nélkülözhetővé teszik.*”²⁸

A fentiekben is látszódik, hogy a jogi oktatás folyamatosan változott a történelem folyamán, ez a változás a jelenben is folytatódik.

Az egyik fontos változás, ami napjainkban is folyamatosan módosul, az a vizsgáztatás. Ebben a kérdéskörében végeztem empirikus kutatást a hallgatók körében. (I. lentebb)

A két klasszikus vizsgáztatási módszer, az írásbeli és a szóbeli vizsga nem változik, de ezeknek a megvalósítása mindig alakul, formálódik.

Az egyik ilyen fontos átformálódás a szegedi jogi karon a beugrók tekintetében történik meg. Ugyanis Prof. Dr. Görög Márta Dékán Asszony nem rég nyilatkozta, hogy bizonyos vizsgák esetén elhagyják a szóbeli vizsgáztatást, és ellenőrzött körülmények között (tehát egyetemi gépteremben) írásbeli vizsgákra térnek át.²⁹ Ennek hatása leginkább a beugrókra lehet, és már láthatóan van is, mivel a tollal, papírra írandó beugrók helyét átveszik a *coospace* teszten kitöltendő beugrók. Ennek az az előnye, hogy a rendszer egyből kijavítja a tesztet és értékeli is, ezáltal jelentős időt és energiákat takaríthatnak meg az oktatók. Hátránya a diákok szempontjából, hogy a feladatokat nem tetszésük szerint tölthetik ki, mivel legtöbbször az oktatók úgy állítják a be a tesztet, hogy ne lehessen ugrálni a feladatok között.

A másik komoly változást a szegedi jogi karon a Bűnügyi Tudományok Intézete vezette be. Az új vizsgáztatási módszer, az ún. *openbook* – vizsga, melynek keretében a hallgatók a feleleten használhatják a büntető törvénykönyvet, nem kell fejből tudniuk a bűncselekmények tényállásait, mint ahogy az korábban a bevett módszer volt. Így az oktató a tényállás szövegének végig hallgatása helyett jobban tud koncentrálni az adott kérdés mögöttes értelmezési mátrixára, a konkrét alkalmazási kérdésekre, a logikai műveletek irányába indítva a vizsgáztatási módszert, egyúttal távolodva a lexikai tudás középpontba helyezésétől, elősegítve az egyes hallgatók egyéni képességeinek fejlesztését.³⁰

²⁵ MEZEY 2003, 171. p.

²⁶ MEZEY 2003, 171. p.

²⁷ VEROSZTA ZSUZSANNA: Hallgatók 2012 – Kutatási zárótanulmány. Diplomás Pályakövetési Rendszer országos kutatás. Educatio Nonprofit Kft. Felsőoktatási Osztály. Budapest, 2013. 17. ábra https://www.felvi.hu/pub_bin/dload/Hallgatok_2012_zarotanutmany.pdf

²⁸ VIGH JÓZSEF: Népi demokratikus fejlődés a reformok tükrében. In: Sinkovics István (szerk.): Az Eötvös Loránd Tudományegyetem története, 1945–1970. ELTE. Budapest, 1972. 205-206. p.

²⁹ Az online oktatás és vizsgáztatás tapasztalatai a jogi karokon 2. Wolters Kluwer – Jogászvilág. 2020. július 23. <https://jogaszvilag.hu/a-jovo-jogasza/az-online-oktatas-es-vizsgatatas-tapasztalatai-a-jogi-karokon-2/>

³⁰ SZAKÁLY ZSUZSA: A jogi felsőoktatás modernizációjának kérdései. Wolters Kluwer – Jogászvilág. 2016. április 15. <https://jogaszvilag.hu/a-jovo-jogasza/a-jogi-felsooktatas-modernizaciojanak-kerdesei/>

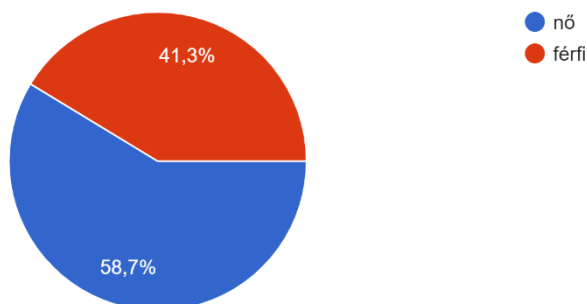
3. Empirikus kutatás

A dolgozatomnak a következő témájában a kvantitatív empirikus kutatásomnak az eredményeit szeretném bemutatni. A kutatást kérdőív formájában végeztem, melyet a Szegedi Tudományegyetem joghallgatóival töltöttem ki, anonim formában. Összesen 75-en töltötték ki. A kérdések a joghallgatók a különböző vizsgáztatási módszerekhez, fajtákhoz való viszonyulását vizsgálták.

Kutatásomnak célja, hogy némi támpontot adjon a későbbi kutatásoknak, ugyanis a jogi képzésnek egyik meghatározó pillére a vizsgáztatás. Mivel végső soron minden a vizsgán dől el, hogy hányast kap az adott tanuló, ezért úgy gondolom, hogy érdemes a hallgatók szemszögéből is megvizsgálni, hogy melyik vizsgára, hogyan tekintenek rá.

A kérdőívet 44 nő és 31 férfi töltötte ki.

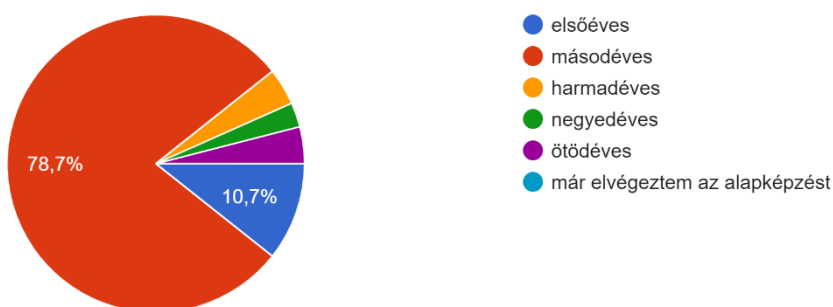
1. Az Ön neme:
75 válasz

1. sz. kördiagram: Hallgatók eloszlása nemük szerint

A kérdőívet döntő többségben másodéves hallgatók (59 fő) töltötték ki, amelynek befolyása van a következőkben fölített kérdésekre adott válaszok arányára. Ezenkívül még 8 elsőéves, 3 harmadéves 2 negyedéves és 3 ötödéves hallgató töltötte ki a kérdőívet.

2. Hányad éves Ön?
75 válasz

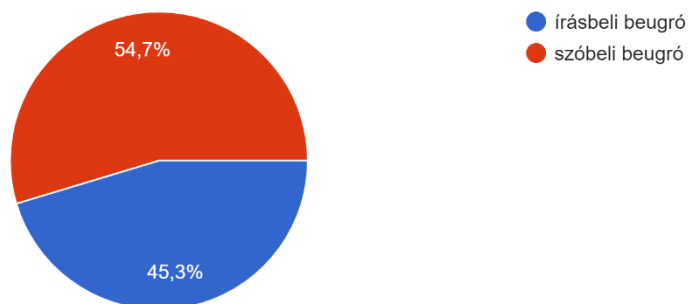
2. sz. kördiagram: A hallgatók eloszlása aszerint, hogy hányadévesek.

Az első kérdés az volt, hogy az írásbeli, vagy a szóbeli beugrótípust kedvelik jobban a hallgatók. A diákok közül 41-en a szóbelit, 34-en az írásbeli beugrót választották. Ez az arány az előző elvárásaimnak megfelelt, hasonló arányt vártam. Szóbeli beugrónál nem annyira strict, kötött a

rendszer, mint írásbeli beugrónál. A szóbeli beugró jellegéből fakad, hogy egy adott jogszabályhelyet nem kell annyira precízen tudni, mint az írásbeli beugrón, ahol minden vessző és pont is számít. Illetve szóbeli beugrónál a legtöbb vizsgáztató arcmimikáján érzékelhető, ha a hallgató rossz irányba indul el, így a vizsgázó még gyorsan tud korrigálni.

3. Vizsgán melyik beugrót kedveli jobban?

75 válasz

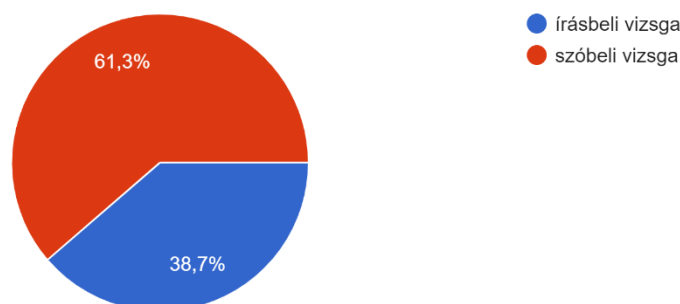
3. sz. kördiagram: A hallgatók válaszáinak eloszlása, aszerint, hogy a szóbeli vagy az írásbeli beugrót választották

A második kérdés arra irányult, hogy a szóbeli vagy az írásbeli vizsgához „vonzódnak” inkább a hallgatók. Viszont itt már az előzetes várakozásaimmal szemben másfajta választási arány jött ki. 46-an a szóbelit, 29-en az írásbelit választották. Én úgy hittem, hogy majd az írásbeli vizsgát fogják többen jelölni. Ezt a várakozásomat arra alapoztam, hogy írásbeli vizsgán az oktató szubjektuma sokkal jobban kizárható, mint szóbeli vizsgán. Ezt a véleményt Prof. Dr. Karsai Krisztina is osztja, ugyanis azt az álláspontot képviseli, hogy az írásbeli vizsgákra kellene a hangsúlyt helyezni, mivel ezzel jelentősen lehet növelni a pártatlanságot a vizsgák során, elkerülendő az egyéni befolyást.³¹ Tipikus érv a szóbeli vizsga mellett, hogy a jogász hivatás nélkülözhetetlen kelléke a megfelelő verbális eszköztár, azonban Karsai Krisztina szerint ez nem elégséges érv a szóbeli vizsga támogatásához, mivel nem egy egyszeri, rövid, stresszhelyzetben történő megnyilvánulás tudja fejleszteni a hallgatók képességeit, hanem egy hosszabb ideig tartó, rendszeres felkészülés, melyet kötelezővé tenne minden hallgató számára. Például a retorika vagy érveléstan tárgyak keretében, ahol különböző verbális technikákkal ismerkedhetnének meg a hallgatók, elősegítve szóbeli megnyilvánásaik minőségének fejlődését. Egyébként ilyen kurzusok vannak a szegedi jogi karon fakultatív kollégiumi minősítésben, ahol a hallgatók ezeket a képességeiket kitűnően tudják fejleszteni.

³¹ SZAKÁLY ZSUZSA: A jogi felsőoktatás modernizációjának kérdései. Wolters Kluwer – Jogászvilág. 2016. április 15. <https://jogaszvilag.hu/a-jovo-jogasza/a-jogi-felsooktatás-modernizaciojanak-kerdesei/>

4. Ha választhatna, melyik vizsgát választaná? Melyik vizsgáztatási mód szimpatikusabb Önnek?

75 válasz

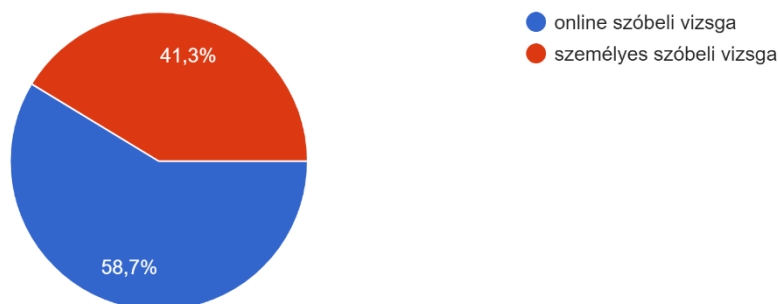

4. sz. kördiagram: A hallgatók válaszáinak eloszlása aszerint, hogy szóbelizne vagy inkább írásbelizne

A harmadik kérdés arra irányult, hogy online vagy személyes, jelenléti szóbeli vizsgáznának inkább a hallgatók. A válaszadók közül 44-en az online szóbelit jelölték, 29-en a személyes szóbelit. Ennél meg a következő kérdésnél látszódik meg leginkább, hogy döntő többségében másodéves hallgatók töltötték ki a kérdéssort. Ugyanis a másodéveseknek a legtöbb vizsgája még csak online zajlott, így nagyon megtapasztalni sem tudták, milyen a személyes szóbeli vizsga. Az online szóbeli mellett szól a kényelem, a komfortos környezet (kényelmes szék, asztal stb.), a hallgatónak nem kell sehova sem sietniük, otthon a szobájukban kényelmesen készülhetnek a vizsgára, gyakorlatilag a végsőkig tudnak tanulni, amíg a tanár nem hívja be őket a virtuális vizsgaszobába.

5. Ha választhatna, melyik vizsgát választaná?

75 válasz

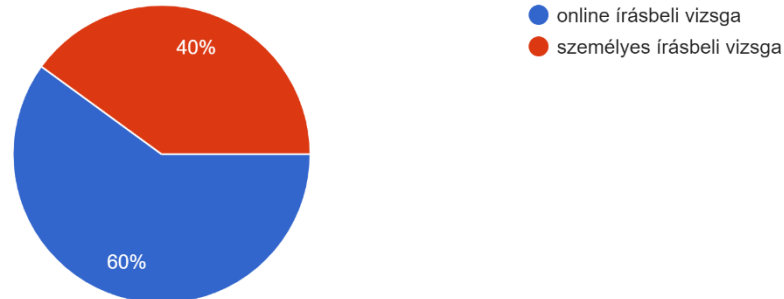
5. sz. kördiagram: A hallgatók válaszáinak eloszlása aszerint, hogy személyesen vagy inkább online szóbelizne

A negyedik kérdés arra irányult, hogy online vagy személyes, jelenléti írásbeli vizsgáznának inkább a hallgatók. A válaszadás hasonló arányban alakult az előző kérdéshez képest. 45-en az online írásbelit írták, 30-an a személyes írásbelit találták szimpatikusabbnak. Előzetesen én úgy véltem, hogy a hallgatók jobban kedvelik a személyes írásbeliket, mivel ott olyan sorrendben haladhatnak a feladatokkal, ahogy akarnak, ellenben a *coospace* féle írásbeliben, ahol a feladatok megoldása kötött sorrendben működik, mivel az oktatók legtöbbször beállítják, hogy

ne lehessen visszalépni egy-egy feladatra. De úgy néz ki a hallgatók szeretnek komfortosan, otthonról vizsgázni még írásbeli vizsgán is.

6. Ha választhatna, melyik vizsgát választaná?

75 válasz

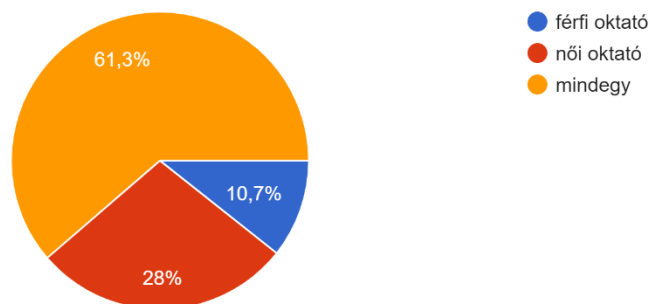

6. sz. kördiagram: A hallgatók válaszainak eloszlása aszerint, hogy személyesen vagy inkább online írásbelizne

A következőnél, az ötödik kérdésnél azt az elméletemet akartam bebizonyítani, hogy a hallgatók az ellenkező nemű oktatóknál vizsgáznak szívesebben. De a válaszadók nagy részének, 46 főnek közömbös, hogy férfinél vagy nőnél vizsgáznak. Viszont az igaz, hogy akik választottak a férfi vagy a női oktató közül, azok döntő többsége az ellenkező nemnél vizsgázna szívesebben. 21-en inkább női oktatónál szeretnék számot adni a tudásukról, a 21-ből csak 5 hallgató nő. A férfi oktatót 8-an választották, belőlük, mindössze 1 hallgató férfi.

7. Férfi vagy női oktatónál vizsgáznak szívesebben?

75 válasz

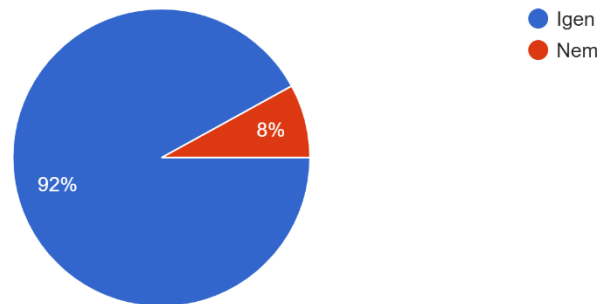

7. sz. kördiagram: A hallgatók válaszainak eloszlása aszerint, hogy nőnél vagy inkább férfinél vizsgázná

A hatodik kérdés arra irányult, hogy a diákok tapasztaltak e már olyat, hogy a tudásuknak nem megfelelő érdemjegyet kaptak. 69-en igennel válaszoltak, 6-an nemmel. Nyilván nem szabad elfeledni, hogy erre a kérdésre a hallgatók csak szubjektíven tudnak válaszolni, de a következő kérdésben látjuk, hogy ez nem feltétlen a vizsgáztató hibája, hanem a hallgatóé is lehet.

8. Tapasztalt e már olyat, hogy a tudásának nem megfelelő érdemjegyet kapott?

75 válasz

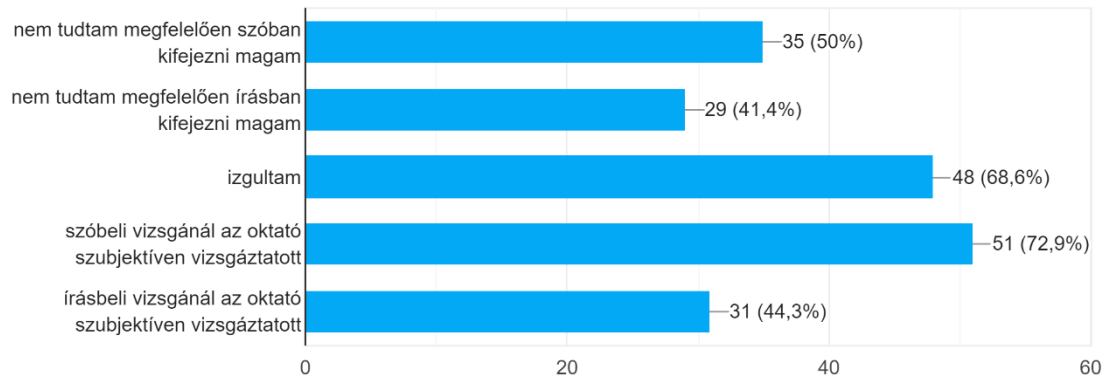

8. sz. kördiagram: A hallgatók válaszainak eloszlása aszerint, hogy tapasztalt e már olyat, hogy a tudásának nem megfelelő érdemjegyet kapott

Az utolsó kérdés azt próbálta föltárni, hogy ha a vizsgázó úgy érezte, hogy nem megfelelő érdemjegyet kapta, akkor annak mi lehetett az oka. A dobogó harmadik helyén a szóbeli kifejeződés nehézségei állnak, a második helyen a stressz és az izgalom, az első helyen a vizsgáztató nem objektív, nem tárgyilagos vizsgáztatása. A dobogó harmadik és második helyezettjére a hallgatónak van ráhatása, tudja ezeket a fejleszteni. Viszont az oktató szubjektív vizsgáztatására nem feltétlen van ráhatása, vagy máshogy megfogalmazva éppen, hogy van ráhatása, de ez a ráhatás nem a tudását minősíti. Még egyszer kiemelem, hogy ez a kutatás a hallgatók szemszögéből készült, így a válaszadásnál a hallgatók objektív rálátása a vizsgáztatási módszerekre nem elvárható, de az utolsó kérdésekre adott válaszokból látszik, hogy a hallgatók nem kizárólag az oktatót okolják, ha nem a tudásuknak megfelelő érdemjegyet kapták, hanem kellő önkritikát gyakorolva azokat a válaszokat is bejelölték, amelyek a saját hibáikat emelik ki. Tehát levonhatjuk azt a következtetést, hogy a hallgatók jelentős hányada racionálisan, érzelmektől mentesen válaszolt erre a kérdésre. Látható, hogy írásbelinél sokkal kevesebben gondolták problematikusabbnak az oktató szubjektív vizsgáztatását, mint szóbelinél. Ez az adat megerősíti Karsai Krisztina fentebb említett gondolatát. A Professzor Asszony külföldi vizsgáztatási tapasztalatai alapján képviseli azt az álláspontot, hogy az írásbeli vizsgákra kellene helyezni a hangsúlyt, mivel ez rendszerszinten növeli a pártatlanságot a vizsgák során, így elkerülve az egyéni befolyást.

9. Ha igen, akkor miért?

70 válasz

1. sz. grafikon: A hallgatók válaszainak eloszlása aszerint, hogy a tudásának miért nem a megfelelő érdemjegyet kapta

Ennek a rövid kis kutatásnak célja volt a hallgatók nézőpontjának a bemutatása, hogy egy képet lássunk arról, hogyan vélekednek a hallgatók a vizsgáztatási módszerekről. Bizonyos eredmények megcáfolták az általam várt eredményeket, míg más eredmények megerősítettek az előzetes megállapításaimat. A jövőben tervezem az oktatók motivációjának a vizsgálatát is, hogy milyen motivációkkal vizsgáztatnak egy hallgatót. Remélem ez a kutatás jó kiindulópont lesz ahhoz a kutatáshoz.

4. Az átsorolás mítosza

Végezetül egy más típusú problémát járnék körül, az átsorolás rendszerének a működését. Átsorolás alatt azt értem, hogy egy hallgató a tanulmányi eredménye alapján önköltséges státuszról, államilag finanszírozott státuszba kerül. Elméletben ez a szisztéma úgy működne, hogyha egy államilag finanszírozott hallgatónak a két féléves halmozott (összesített) súlyozott tanulmányi átlaga a kormányrendeletben meghatározott minimum átlag alá megy, akkor annak a helyére, bekerül a legjobb tanulmányi átlagot produkáló önköltséges státuszú hallgató.

Véleményem szerint el kéne törölni az államilag finanszírozott hallgatók esetében a minimum súlyozott tanulmányi átlag kedvezményét. Minden évfolyam x államilag finanszírozott hellyel indul. Meglátásom szerint az lenne a megfelelő, ha minden évfolyamban külön, minden tanév elején ezt az x darab állami helyet újra osztanák a tanulmányi átlagok szerint.

Azért is lenne célra vezetőbb ez a rendszer, mert így elérhetnénk, hogy az államilag finanszírozott hallgatók ne kényelmesedjenek el, az önköltséges hallgatókban, pedig föléleszthetnénk a reményt, hogy majd átkerülhetnek államilag finanszírozott helyekre.

Mert ez a jelenlegi rezsím a hallgatókat egyáltalán nem motiválja. A legutóbbi halmozott (összesített) súlyozott tanulmányi átlag minimuma 2020/2021 tanévben a jogi képzésen az állami helyek tekintetében 3,0 volt. Ezt az átlagot akkor is el tudja érni valaki, ha elégtelent kap egy 5 kredites tárgyból. Így igen nehéz bekerülnie egy önköltséges hallgatónak, bármilyen magas átlagot is produkál (elég csak megnézni minden félévben, hogy milyen magas az IM Tanulmányi Ösztöndíj kapcsán az önköltséges hallgatók kreditindexe).

Márpedig az önköltséges hallgatók abban a reményben produkálnak magas kreditindexeket, hogy majd átkerülnek állami finanszírozású helyekre. De mivel ott látthatjuk a nagyon magas kreditindexűeket az IM Tanulmányi Ösztöndíjnál (amelyeket csak önköltségesek kapnak), ezért levonhatjuk a következtetést, hogy sajnos nem kerülnek be állami helyekre. Az állami helyeken levőknek minimális teljesítményt kell nyújtaniuk, hogy bent maradhassanak a helyükön.

Ez a rendszer a jogpolitikai célját nem tölti be megfelelően, vagy esetleg a jogpolitikai cél nem az, amit én gondolok. Az én olvasatomban az ésszerű cél az lenne, hogy a rendszer mindenkit a tanulásra sarkaljon.

De ez a rezsím egyedül azt éri el, hogy az állami hallgató elkényelmesedik (tisztelet a kivételnek), az önköltséges hallgató pedig az egyetemi évei elején nagy erőfeszítésekkel fáradozik azon, hogy bekerüljön egy állami helyre, majd úgy érzi, hogy ez a rendszer igazságtalan, mert hiába produkál magas átlagot, úgy sem fog bekerülni be állami helyre, így a tanulási motivációja, inspirációja is csökkenni fog, és nem fog fölösleges energiát beleáldozni abba, hogy minél jobb jegyeket szerezzen. Nem tartom méltányosnak azt a helyzetet, hogy egy rendszeren, szorgalmasan tanuló diák egy elrontott érettségi miatt ne tudjon 5 év alatt bekerülni állami helyre a méltatlan rendszer miatt. Ráadásul az egyetemnek pénzügyileg nem is kerülne semmibe, hiszen neki mindegy, hogy a hallgató vagy az állam fizeti a tandíjat. Igaz, ez nem az egyetem hatásköre, mert központilag a kormány dönti el rendeletben, hogy mennyiben határozza meg az átlag minimumát.

Ha minden évben a tanulmányi átlaguk alapján legérdemesebbek kapnák meg az adott tanévre az állami helyeket, akkor az egy tisztességes verseny lenne, és így az államilag finanszírozott hallgatók rá lennének kényszerítve, hogy jó jegyeket szerezzenek, mindazonáltal ez komoly ösztönzés lenne az önköltséges hallgatóknak, hogy tisztességes szituációban van esélyük bekerülni állami helyekre.

Összegezve megállapítom, hogy a Szegedi Tudományegyetemen ez a rendszer deficitesen működik, szükséges lenne a megreformálása, és nem csak az egyetem részéről, hanem a kormány részéről is fontos lenne az igazságosság jegyében az jelenlegi átsorolás újragondolása.

5. Befejezés

Fontosnak tartom, hogy a jogi oktatással kapcsolatban kutatásokat végezzünk, ugyanis a magyar jogászság a magyar jogi oktatásra épül. Remélem, hogy az olvasónak tudtam egyfajta áttekintést adni ezzel kapcsolatban, igyekeztem megvilágítani néhány problémát és ezekre bizonyos megoldásokkal szolgálatni. A társdalom, a világ folyamatosan változik és ehhez a jogi oktatásnak is alkalmazkodnia, változnia kell. Visszatérve a bevezetőmben elmondott mármár közhelyes, de igaz szóláshoz: „Az egyetlen állandó a változás maga.” (*Hérakleitosz*).

Irodalomjegyzék:

BADÓ ATTILA – BENCZE MÁTYÁS – BÓKA JÁNOS: 2. a „common law” világa. In: Badó Attila (szerk.): A jogrendszerek világa. Jogi alapismeretek. Pro Talentis Universitatis Alapítvány. Szeged, 2020.

CSIFFÁRY GABRIELLA: *Magyar politikusok az iskolapadban*. Budapest, 2021.

FRIML ALADÁR: *AZ 1777-IKI RATIO EDUCATIONIS*. KATH. KÖZÉPISKOLAI TANÁREGYESÜLET. BUDAPEST, 1913.

[HTTPS://MEK.OSZK.HU/06500/06559/06559.PDF](https://mek.oszk.hu/06500/06559/06559.pdf)

KISS ZSUZSANNA: Zalai diákok a Győri Királyi Jogakadémián 1800-1848. In: Paksy Zoltán (szerk.): Zalai történeti tanulmányok – Zalai gyűjtemény 67. Zala Megyei Levéltár. Zalaegerszeg, 2009.

[https://library.hungaricana.hu/hu/view/ZALM_zgy_67_TortTan2009/?query=SZO%3D\(de%3C3%A1k%20ferenc\)&pg=107&layout=s](https://library.hungaricana.hu/hu/view/ZALM_zgy_67_TortTan2009/?query=SZO%3D(de%3C3%A1k%20ferenc)&pg=107&layout=s)

KÖRTVÉLYESI ZSOLT: A magyar jogászképzés 2015-ben – a jogi karok helyzete. In: Jakab András – Gajduschek György (szerk.): A magyar jogrendszer állapota. MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont. Budapest, 2016.

https://jog.tk.hu/uploads/files/A_magyar_jogrendszer_allapota_2016.pdf

MEZEY BARNA: *Egyetemek és jogakadémiák. A jogi oktatás kezdetei és fejlődésének tendenciái Magyarországon*. Győri Tanulmányok. Győr, 1998/20.

MEZEY BARNA: Nagyszombattól Budapestig. Az Eötvös Lóránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kara (1667–2002). In: Takács Péter (szerk.): A jogászképzés múltja, jelene és jövője. Ünnepi tanulmányok, konferencia-előadások, kerekasztal-beszélgetések. ELTE ÁJK. Budapest, 2003.

NAGY ZSOLT: *A jogászképzés fejlődése és aktuális kérdései*. Pólay Elemér Alapítvány. Szeged, 2007.

PETŐ ERNŐ: *Jogakadémiák a 20. században* [PhD-értekezés] Debreceni Egyetem. Debrecen, 2003.

SZAKÁLY ZSUZSA: A JOGI FELSŐOKTATÁS MODERNIZÁCIÓJÁNAK KÉRDÉSEI. WOLTERS KLUWER – JOGÁSZVILÁG. 2016. ÁPRILIS 15. [HTTPS://JOGASZVILAG.HU/A-JOVO-JOGASZA/A-JOGI-FELSOOKTATAS-MODERNIZACIOJANAK-KERDESEI/](https://jogaszvilag.hu/a-jovo-jogasza/a-jogi-felsooktatas-modernizaciojanak-kerdesei/)

VEROSZTA ZSUZSANNA: Hallgatók 2012 – Kutatási zárótanulmány. Diplomás Pályakövetési Rendszer országos kutatás. Educatio Nonprofit Kft. Felsőoktatási Osztály. Budapest, 2013.

https://www.felvi.hu/pub_bin/dload/Hallgatok_2012_zarotanulmany.pdf

VIGH JÓZSEF: Népi demokratikus fejlődés a reformok tükrében. In: Sinkovics István (szerk.): Az Eötvös Loránd Tudományegyetem története, 1945–1970. ELTE. Budapest, 1972.

Az online oktatás és vizsgáztatás tapasztalatai a jogi karokon 2. Wolters Kluwer – Jogászvilág. 2020. július 23.

<https://jogaszvilag.hu/a-jovo-jogasza/az-online-oktatas-es-vizsgaztatas-tapasztalatai-a-jogi-karokon-2/>

A nagyszombati egyetem megalapítását tartotta élete főművének Pázmány Péter. Múlt Kor Történelmi Magazin. MTI. 2021. november 13.

<https://mult-kor.hu/a-nagyszombati-egyetem-megalapitast-tartotta-elete-fomuvenek-pazmany-peter-20211113>

Az internetes források utolsó ellenőrzésének és látogatásának időpontja: 2022. ápr. 30.